

5 Σεπτεμβρίου 1638

Ο Λουδοβίκος ΙΔ΄

Όταν, στα 1643, πέθανε ο Λουδοβίκος ΙΓ΄, κληροδότησε στον γιο του ένα πανίσχυρο κράτος και τον πολύ ικανό πρωθυπουργό, Ιούλιο Μαζαρίνο ([βλ. 9.3.1661](#)). Και τα δύο, τα χρωστούσε στον καρδινάλιο Αρμάνδο Ρισελιέ που ήταν πρωθυπουργός από το 1624 ως το θάνατό του, το 1642. Ο Ρισελιέ μεγάλωσε τα εδάφη των γαλλικών επαρχιών, συνέτριψε τη δύναμη των ευγενών και των ουγενότων (χριστιανών διαμαρτυρόμενων) και προστάτευσε τα γράμματα και τις τέχνες, ιδρύοντας τη Γαλλική Ακαδημία. Λίγο πριν από το θάνατό του, παρακάλεσε τον βασιλιά να κάνει πρωθυπουργό τον Ιταλό Μαζαρίνο και εισακούστηκε. Έτσι, χάρη στον Ρισελιέ, μπήκαν τα θεμέλια για να ανθίσει η κλασική εποχή της Γαλλίας και της Δυτικής Ευρώπης.

Ο Λουδοβίκος ΙΔ΄ γεννήθηκε στις 5 Σεπτεμβρίου 1638. Ήταν μόλις πέντε χρόνων όταν, στα 1643, ανέβηκε στο θρόνο. Κηδεμονευόταν από τη μητέρα του Άννα Αυστριακή που είχε τον Μαζαρίνο πρωθυπουργό της και εραστή. Στις 8 Σεπτεμβρίου 1651, σε ηλικία μόλις 13 χρόνων, τερμάτισε την αντιβασιλεία της μητέρας του.

Στα 1660, παντρεύτηκε την Ισπανίδα Μαρία Θηρεσία που παραιτήθηκε από τα δικαιώματά της στον ισπανικό θρόνο με αντάλλαγμα μια τρανταχτή προίκα, την οποία ποτέ δεν πήρε. Έτσι, ο Λουδοβίκος θεωρούσε πάντα πως είχε κληρονομικό δικαίωμα στο θρόνο της Ισπανίας. Υπήρχαν και οι ισπανικές κτήσεις στις Κάτω Χώρες (σημερινές Ολλανδία, Βέλγιο, Λουξεμβούργο) και στην κομητεία του Φραντς (ανάμεσα στη Βουργουνδία και την Ελβετία) που στέκονταν εμπόδιο στο όνειρό του να δει τη Γαλλία να φτάνει ως τον ποταμό Ρήνο.

Ο Μαζαρίνος πέθανε στις 9 Μαρτίου 1661 αλλά η Γαλλία ήταν κιόλας το κέντρο της Ευρώπης. Στρατός, οικονομία, βιομηχανία και γεωργία είχαν αναδιοργανωθεί, ενώ τα γράμματα και οι τέχνες γνώριζαν μεγάλη άνθιση. Ο πληθυσμός έφτανε τα 20.000.000

κατοίκους. Ο Λουδοβίκος αποφάσισε να διοικεί στο εξής μόνος του λέγοντας την περίφημη φράση: «Το κράτος είμαι εγώ».

Στα 1665, ο βασιλιάς της Ισπανίας Φίλιππος Δ' πέθανε και στο θρόνο τον διαδέχθηκε ο Κάρολος Β'. Ο Λουδοβίκος του ζήτησε τις ισπανικές κτήσεις στις Κάτω Χώρες, ως κληρονόμος για λογαριασμό της γυναίκας του. Ο Κάρολος αρνήθηκε ([βλ. 20.1.1668](#)). Άρχισαν οι καταστροφικοί πόλεμοι, στους οποίους μετείχαν όλες οι χώρες της Ευρώπης, δυτικά της Πολωνίας και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Με διαλείμματα, κράτησαν ως το 1713, οπότε υπογράφηκε η συνθήκη της Ουτρέχτης: Η Γαλλία ελάχιστα εδαφικά κέρδη απέκτησε αλλά έχασε το άνθος της νεολαίας της και βρέθηκε οικονομικά κατεστραμμένη. Ο Λουδοβίκος πέθανε την 1

η

Σεπτεμβρίου 1715. Είχε βάλει τα θεμέλια της λαϊκής οργής που θα ξεσπούσε με την επανάσταση του 1789.

1774: Γίνεται στην Φιλαδέλφεια το πρώτο Ηπειρωτικό Συνέδριο των 13 αποικιών της Αγγλίας, με παρόντες όλους τους εκπρόσωπους εκτός της Τζόρτζια. Τελείωσε στις 26 Οκτωβρίου με κριτικές για την βρετανική επιρροή στη Βόρεια Αμερική.

1800: Η Μάλτα παραδίνεται στους Βρετανούς και στον ναύαρχο Οράτιο Νέλσον που είχε κυκλώσει τα γαλλικά στρατεύματα, τα οποία κατείχαν το νησί.

1847: Γεννιέται ο Τζέσε Τζέιμς, Αμερικανός παράνομος, αυτοργός πολλών περιβόητων ληστειών σε τράπεζες και τρένα. Τελικά σκοτώθηκε από μέλος της ίδιας του της συμμορίας.

1905: Υπογράφεται η Συνθήκη του Πορτσμάουθ (Νιου Χαμσάιρ) δίνοντας τέλος στον Ρωσοιαπωνικό πόλεμο. Με τη μεσολάβηση του προέδρου των ΗΠΑ Θίοντορ Ρούσβελτ, η Ρωσία παραχωρεί στην Ιαπωνία το Πορτ Άρθουρ χωρίς άλλη πολεμική αποζημίωση.

1939: Στην αρχή του Β' Παγκοσμίου πολέμου στην Ευρώπη, ο πρόεδρος Ρούσβελτ ανακοινώνει την ουδετερότητα των ΗΠΑ.

1992: Μεγάλη φωτιά στη ΒΑ Αττική καίει 50.000 στρέμματα δάσους και σπίτια, από τον Αυλώνα ως τον Μαραθώνα. Σβήστηκε μετά από 60 ώρες.

1995: Η Γαλλία προχωρεί σε υπόγεια πυρηνική δοκιμή στην Ατόλη Μουρουρόα, προκαλώντας παγκόσμια καταδίκη και διήμερες εκδηλώσεις διαμαρτυρίας των οικολόγων στην Ταϊτή.

2022: Με το 57,4% των ψήφων, στις εσωκομματικές εκλογές των Συντηρητικών, η Λιζ Τρας εκλέγεται νέα πρόεδρος του κόμματος και νέα πρωθυπουργός του Ηνωμένου Βασιλείου, στη

θέση του παραιτηθέντα Μπόρις Τζόνσον. Είναι η τρίτη γυναίκα που αναλαμβάνει πρωθυπουργός της χώρας, μετά τη Μάργκαρετ Θάτσερ και την Τερέζα Μέι.

Η 5^η Σεπτεμβρίου στον πολιτισμό

5 Σεπτεμβρίου 1972

Η ματωμένη Ολυμπιάδα

Με απόγνωση προσπαθούσαν στα 1972 οι Παλαιστίνιοι να ευαισθητοποιήσουν την διεθνή κοινή γνώμη στο δράμα τους, αναζητώντας την πατρίδα που τους στέρησαν: Η Δύση κινιόταν στους ρυθμούς του Ισραήλ που τα ανά τον κόσμο εβραϊκά λόμπι επέβαλαν. Και η Ανατολή δεν είχε λόγο να θέσει το ζήτημα, καθώς τα αραβικά κράτη κολυμπούσαν στο νιρβάνο των δολαρίων που τους εξασφάλιζε το πετρέλαιο. Και στο Μόναχο διεξαγόταν η 17^η

Ολυμπιάδα.

Στις 5 Σεπτεμβρίου 1972, το καυτό παλαιστινιακό πρόβλημα ρίχτηκε βίαια κι αιματηρά στο τραπέζι: Ξημερώματα χτύπησε ο «Μαύρος Σεπτέμβρης». Μέσα στο σκοτάδι, Παλαιστίνιοι, μέλη της οργάνωσης, σκαρφάλωσαν σε μian αφύλακτη μάντρα του Ολυμπιακού χωριού του Μονάχου κι απαρατήρητοι εισέβαλαν στους ξενώνες της ισραηλινής αποστολής. Ο προπονητής της πάλης Μοσέ Ουαϊνμπέργκερ κι ο πρωταθλητής της άρσης βαρών Ρομάνο προσπάθησαν να προβάλουν αντίσταση. Σκοτώθηκαν. Οι υπόλοιποι εννιά αθλητές συνελήφθησαν όμηροι.

Θέλοντας και μη, η παγκόσμια κοινή γνώμη αναγκάστηκε να στρέψει την προσοχή της στο Μόναχο και να πληροφορηθεί ότι στις φυλακές του Ισραήλ σαπίζουν Παλαιστίνιοι πατριώτες, επειδή και μόνο θέλουν τη δική τους πατρίδα. Οι όροι του «Μαύρου Σεπτέμβρη» ήταν σαφείς: Ελευθερώστε 236 φυλακισμένους, αν θέλετε ζωντανούς τους ομήρους.

Η πρωθυπουργός του Ισραήλ, Γκόλντα Μέιρ, αρνήθηκε: «Αν δεχτώ, το Ισραήλ θα είναι πάντα ευάλωτο και στόχος σε τέτοιου είδους μελλοντικές εκβιαστικές πράξεις», εξήγησε. Τα μέλη της παλαιστινιακής οργάνωσης ζήτησαν τη μεταφορά τους σε αεροδρόμιο και την επιβίβασή τους σε τρία αεροπλάνα, μαζί με τους ομήρους.

Ο αστυνομικός διευθυντής, Μάνφρεντ Σράιμπερ, θεώρησε την πρόταση καλή ευκαιρία για δράση κι ετοίμασε σχέδιο επέμβασης, επιλέγοντας το μικρό αεροδρόμιο Φίρστενφελνμπρουκ. Τα μέλη της οργάνωσης «Μαύρος Σεπτέμβρης» και οι όμηροι μεταφέρθηκαν εκεί με δυο ελικόπτερα. Ο πυροβολισμός όμως του ελεύθερου σκοπευτή έμοιαζε με σύνθημα για μακελειό. Μια χειροβομβίδα ανατίναξε το πρώτο ελικόπτερο, ενώ αυτόματα γάζωσαν το δεύτερο. Η μάχη ξέσπασε φονική.

Όταν όλα τέλειωσαν, οι εννιά Ισραηλινοί όμηροι αθλητές κείτονταν νεκροί, όπως κι ένας αστυνομικός και πέντε Παλαιστίνιοι. Τρεις που επέζησαν, παραδόθηκαν. Απελευθερώθηκαν πενήντα ημέρες αργότερα, όταν ο «Μαύρος Σεπτέμβρης» έκανε αεροπειρατεία σε σκάφος της γερμανικής Λουφτχάνσα και τους πήρε με αντάλλαγμα τη ζωή 17 επιβατών.

Στο Μόναχο, οι αγώνες σταμάτησαν. Προσωρινά. Μετά από 24 ώρες, επαναλήφθηκαν, αφού πρώτα τελέστηκε «μνημόσυνο υπέρ των πεσόντων» κι ενώ οι σημαίες όλων των κρατών κυμάτιζαν μεσίστιες.

Πάνω από 18 χρόνια αργότερα, στις 15 Ιανουαρίου 1991, ο οργανωτής της επιχείρησης του «Μαύρου Σεπτέμβρη» στο Μόναχο Αμπού Νιγιάντ (ψευδώνυμο του Σαλάχ Καλέφ) δολοφονήθηκε στη Τύνιδα. Οι Παλαιστίνιοι κατηγόρησαν τη μυστική υπηρεσία του Ισραήλ, τη Μοσάντ. Οι Ισραηλινοί μίλησαν για ενδοανταρτικές διαφορές.

1735: Γεννιέται ο Γερμανός συνθέτης Γιόχαν Κρίστιαν Μπαχ. Γιος του Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ, έγινε Μουσικός Μαέστρος της βασίλισσας Καρλότας της Βρετανίας. Συνέθεσε πάνω από 40 συμφωνίες και αρκετές όπερες.

1857: Πεθαίνει ο Γάλλος φιλόσοφος, Αύγουστος Κομτ, πατέρας της κοινωνιολογίας. Τα χρόνια 1851 -1854 έγραψε το «Σύστημα Θετικής Πολιτικής», το οποίο καθιέρωσε τον Θετικισμό.

1899: Ο Κωστής Παλαμάς ολοκληρώνει το ποίημά του «Ο δωδεκάλογος του γύφτου».

1940: Γεννιέται στο Σικάγο η ηθοποιός Ράκελ Γουέλς (Τζο Ράκελ Τεζάντα). Πρωταγωνίστησε στις ταινίες «Ένα εκατομμύριο χρόνια π.Χ.» και «Τρεις Σωματοφύλακες».

1980: Ανοίγει η σήραγγα μήκους 10 μιλίων στο Σαιντ Γκότχαρντ στην Ελβετία, η μεγαλύτερη στον κόσμο. Κόστισε 690 εκατομμύρια ελβετικά φράγκα.

1997: Στη σύνοδο της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής στη Λοζάννη, η Αθήνα αναλαμβάνει τη διοργάνωση των Ολυμπιακών αγώνων του 2004 με 66 ψήφους υπέρ έναντι 41 της κυριότερης αντιπάλου, Ρώμης.

1997: Στην Καλκούτα της Ινδίας, πεθαίνει στα 87 της χρόνια η Άγκνες Γκόιντζα Μπεγιαντζίου, γνωστή ανά τον κόσμο ως μητέρα Τερέζα ή «μητέρα των φτωχών». Η αγαθοεργός σταδιοδρομία της ξεκίνησε το 1949 στην Ινδία και απλώθηκε σχεδόν σε ολόκληρη την Ασία. Από τα 18 της ήταν καλόγρια. Είχε γεννηθεί στις 27 Αυγούστου 1910.

1998: Σε ηλικία 88 χρόνων, πεθαίνει ο διάσημος Ιάπωνας σκηνοθέτης Ακίρα Κουροσάβα.